

Jongeren leren om beter met geld om te gaan

Voor bijna een vijfde van de vijftienjarigen is omgaan met geld moeilijk (OESO, 2016). Dat geldt vooral voor jongeren in het praktijkonderwijs en vmbo bb-kb. Hun financiële vaardigheden zijn niet genoeg ontwikkeld. Het is een breed gedragen standpunt dat financiële geletterdheid een vaste plek krijgt in het onderwijs. SLO ontwikkelde op basis van de leerdoelen van het Nibud vier themakaarten, die gekoppeld zijn aan de executieve functies. Docenten kunnen deze kaarten gebruiken om hun lessen rond financiële geletterdheid vorm te geven.

Aisa Amagir, onderzoeker en lerarenopleider economie aan de Hogeschool van Amsterdam, doet promotie-onderzoek naar financiële geletterdheid onder jongeren. “Mijn onderzoek draaide om de vraag ‘welke effecten heeft financiële educatie op de financiële geletterdheid van jongeren’”, vertelt ze. “Uit mijn onderzoek blijkt dat vmbo-leerlingen een kwetsbare groep vormen. Ze beschikken over minder financiële kennis en onvoldoende financiële vaardigheden en vertonen minder verstandig financieel gedrag dan leerlingen uit de hogere onderwijsniveaus. Het is daarom belangrijk dat jongeren op school al leren omgaan met geld.” “Jongeren in het praktijkonderwijs en vmbo bb-kb hebben extra veel moeite met financiële zaken”, zegt Annette van der Laan, leerplanontwikkelaar SLO. “Ze denken bijvoorbeeld minder na voordat ze iets kopen. Ook in de snel veranderende digitale maatschappij hebben ze meer vaardigheden nodig om weloverwogen financiële keuzes te kunnen maken.”

Lessen vormgeven

Financiële geletterdheid is nog geen verplicht onderdeel in het huidige curriculum. José Lodeweges, leerplanontwikkelaar SLO: “In Curriculum.nu, de herziening van de doelen en inhouden van ons onderwijs, wordt bekeken waar financiële vaardigheden ondergebracht kunnen worden. Aspecten hiervan vinden we onder andere terug in de leergebieden Mens & maatschappij, Digitale geletterdheid en Rekenen & wiskunde. Om docenten in het praktijkonderwijs en vmbo bb-kb ook nu al te helpen met lessen rond financiële geletterdheid, ontwikkelde SLO verschillende producten. Dat deden we aan de hand van de leerdoelen en competenties van het Nibud.”

Themakaarten financiële geletterdheid

De leerdoelen van het Nibud zijn verdeeld in vier thema's: inkomsten verwerven, geldzaken organiseren, verantwoord besteden en voorbereid zijn op onvoorziene gebeurtenissen. Per thema zijn doelen beschreven in een doorgaande lijn voor vier leeftijdsgroepen. Het doelenoverzicht *Financiële geletterdheid in een doorgaande lijn* van SLO kunnen docenten gebruiken om financiële doelen te kiezen, die passen bij de ontwikkeling van hun leerlingen.

Annette: “Daarnaast maakten we vier themakaarten, die de Nibud-leerdoelen koppelen aan executieve functies. Executieve functies zijn de regelfuncties van de hersenen die zorgen voor doelgericht en efficiënt gedrag. Voorbeelden zijn impulsbeheersing, werkgeheugen en planning. Belangrijke vaardigheden voor het goed omgaan met geld.”

Executieve functies

José vult aan: “Per Nibud-leerdoel bekeken we op welke executieve functies een beroep wordt gedaan en die brachten we in kaart. Bij het Nibud-doel ‘de administratie op orde brengen’, zie je bijvoorbeeld dat werkgeheugen en organisatievermogen de belangrijkste functies zijn. We ontwikkelden bovendien kaarten over de elf executieve functies, met kenmerken van en tips voor leerlingen die deze vaardigheden niet goed ontwikkeld hebben. Met dit pakket kunnen docenten praktisch aan de slag.”

Lesprogramma Spaarwijs

De producten van SLO sluiten goed aan bij het onderzoek van Aisa Amagir. Op basis van haar onderzoeksbevindingen ontwikkelde ze het vmbo-lesprogramma *Spaarwijs*. “Spaarwijs bestaat uit acht lessen, die praktijk en theorie met elkaar verbinden”, zegt Aisa. “De rode draad is het opstellen en bereiken van een spaardoel. Bovendien nemen leerlingen opdrachten mee naar huis, om met hun ouders het gesprek over geld aan te gaan.” Spaarwijs is gebaseerd op de leerdoelen van het Nibud, net als de themakaarten van SLO. De executieve functies zijn ook in Spaarwijs belangrijk. Het lesprogramma draait om kennis, houding én gedrag. “Die holistische benadering is onmisbaar”, zegt Aisa. “Spaarwijs is nu uitgerold op zestien scholen en met succes: leerlingen geven aan meer te sparen en minder uit te geven. Spaarwijs en de themakaarten van SLO versterken elkaar zeker.”

E-zine met alle informatie

SLO heeft een e-zine ontwikkeld over financiële geletterdheid, de themakaarten en de executieve functies. Het e-zine is te vinden via www.slo.nl.

Spaarwijs is te downloaden van: www.wijzeringeldzaken.nl. 